

Rammeverk for opplæring

VURDERING

ROGALAND
FYLKESKOMMUNE

RETNINGSLINJER FOR VURDERING

Versjon 3.0

Endret: 27.09.2021

Godkjent av:	Seksjonssjef opplæring i skole	Gyldig fra – til:	01.08.2020 –
Ansvarlig saksbehandler:	julie.eliassen@rogfk.no		
Grunnlagsdokumenter: (Lover og forskrifter, politiske vedtak, planer, veiledere, brev, rundskriv, med mer.)	Forskrift til opplæringslova, kapittel 3 Udir-2-2020 Individuell vurdering	Evaluerings: Ved endringer i forskriften kapittel 3	

Dokumenthistorikk

År	Dokumenter
2009	Fylkeskommunale retningslinjer for vurdering
2012	Nye fylkeskommunale retningslinjer med utgangspunkt i Vurdering for læring
2013	Revidert og utvidet utgave
2015	Oppdatering og revidering i henhold til endringer i Forskrift til opplæringslova 10.08.2015
2016	Oppdatering 16.06. i samsvar med Fraværsgrense Udir-3-2016
2017	Oppdatering 25.04 i samsvar med Forskrift til opplæringslova 01.08.2016 og rundskriv Udir-5-2016 .
2018	Oppdatering april 2018 i samsvar med Forskrift til opplæringslova 17.08.2017.
2020	Oppdatering september 2020 i henhold til endringer i Forskrift til opplæringsloven kapittel 3 Individuell vurdering (gyldig fra 01.08.2020)
2021	Oppdatert med referanser til Udir-2-2020.

1. Formålet med retningslinjene

Retningslinjene for vurdering omhandler bestemmelsene i kapittel 3 i Forskrift til opplæringslova. Forskriften gjelder for elever, lærlinger og lære kandidater i videregående opplæring i Rogaland.

Videre i dette dokumentet brukes betegnelsen 'elev' for *elev*, *lærlingen*, *lære kandidaten* eller *praksisbrevkandidaten*.

Formålet med retningslinjene er å gi en helhetlig oversikt over krav til vurderingspraksis på grunnlag av gjeldende lover og forskrifter.

2. Rett til vurdering (§3-2)

Elever i offentlig videregående opplæring har rett til underveisvurdering, sluttvurdering og dokumentasjon av opplæringen.

Skoleeier har ansvar for at retten til vurdering blir oppfylt, jf. opplæringsloven § 13-10.

3. Vurdering i fag (§ 3-3)

Formålet med vurdering i fag:

- å fremme læring
- å bidra til lærelyst
- å gi informasjon om kompetanse underveis
- å gi informasjon om kompetanse ved avslutning av opplæringen

Grunnlaget for vurdering i fag er kompetansemålene i læreplanen. For læreplaner i LK20 skal kompetansemålene tolkes i lys av teksten *Om faget* i læreplanen for det enkelte fag.

Elevenes forutsetninger, fravær, og orden/atferd er ikke grunnlag for vurdering i fag. Innsats er kun en del av vurderingsgrunnlaget dersom dette står spesifikt i læreplanen for faget (for eksempel i kroppsøving).

Elever skal møte opp og delta aktivt i opplæringen. Stort fravær kan føre til at læreren ikke har tilstrekkelig grunnlag for å gi halvårsvurdering med karakter eller standpunktvurdering i fag. Plikten til å møte opp og delta aktivt i opplæringen skal ses i sammenheng med fraværgrensen i videregående opplæring, jf. forskriften § 3-9.

Elever skal være kjent med grunnlaget for vurdering i det enkelte fag, og hva de kan klage på.

4. Vurdering i orden og atferd (§ 3-4)

Formålet med vurdering i orden og i atferd:

- å fremme sosial læring
- å bidra til et godt og trygt skolemiljø
- å gi informasjon om orden og atferd

Grunnlaget for vurdering i orden og i atferd er ordensreglementet til skolen. I Rogaland fylkeskommune er det et felles ordensreglement som skolene skal følge. Klikk [her](#) for ordensreglementet.

Grunnlaget for vurderingen i orden skal holdes adskilt fra grunnlaget for vurderingen i atferd. Vurderingen i orden og i atferd skal ta hensyn til elevens forutsetninger. Fravær kan inngå i karakteren i orden og i atferd, jf. [Udir-2-2020](#).

- **Orden** henger sammen med at eleven er punktlig, forberedt og følger opp arbeidet.
- **Atferd** henger sammen med at eleven viser hensyn og respekt for andre.

Vanligvis skal ikke enkelthendelser få avgjørende vekt. Unntaket er dersom en enkelthendelse er særlig klanderverdig eller grov.

5. Karakterer i fag (§ 3-5)

- Ved halvårsvurdering og sluttvurdering skal det gis hele tallkarakterer.
- Karakterskalaen er fra 1 – 6, og 6 er beste karakter.
- Faget er bestått med karakter 2 eller bedre.
- Fag med karakter 1 i standpunkt er bestått når eksamenskarakteren er 2 eller bedre. Dette gjelder *ikke* for eksamenskarakteren ved tverrfaglig eksamen.

6. Karakter i orden og atferd (§ 3-6)

Med mindre eleven har klare avvik fra vanlig orden eller atferd, skal eleven ha karakteren God.

Disse karakterene skal brukes:

- God – vanlig god orden/ vanlig god atferd
- Nokså god – klare avvik fra vanlig orden/ vanlig atferd
- Lite god – ved store avvik fra vanlig orden/ vanlig atferd.

Mye fravær kan føre til nedsatt karakter i orden eller i atferd, men ikke i fag, jf. Udir-2-2020.

7. Samtaler om utvikling (§ 3-7)

Elever har rett til en samtale om deres utvikling i faget minst en gang hvert halvår. I videregående skole er det naturlig at det er faglæreren som har denne samtalen. Elever har også rett til jevnlig dialog med kontaktlærer om deres sosial og annen utvikling. En slik samtale kan bidra til å fremme trivsel og læringsutbytte.

8. Varsling (§ 3-8)

Elever eller foresatte til elever under 18 år skal varsles skriftlig uten opphold:

- hvis det er fare for å ikke få vurdering (IV) i ett eller flere fag.
- hvis det er fare for å få nedsatt karakter i orden eller i atferd

Varslet skal gis uten opphold. Det skal fortsatt være mulig for eleven å få karakter i faget, eller god i orden eller i atferd.

Reglene for varsling gjelder både for halvårsvurdering med karakter og standpunktvurdering. En elev som er varslet i 1. termin, må ha nytt varsel i 2. termin dersom det fortsatt er fare for manglende vurderingsgrunnlag i fag, eller fare for nedsatt karakter i orden eller i atferd.

Hvis nedsatt karakter i orden eller i atferd er brukt som en sanksjon for en enkelthendelse etter ordensreglementet, vil det ikke være mulig å varsle, jf. ordensreglementet pkt. 4.3.1.

I Rogaland fylkeskommune har fylkesadvokaten utarbeidet kvalitetssikrede samtykkeerklæringer som grunnlag for elektronisk kommunikasjon av varsel etter § 3-7 . Disse er tilgjengelige i QM+.

9. Fravær (§ 3-9)

Elever skal ikke få standpunktkarakter ved udokumentert fravær som overstiger 10% av årstimetallet i faget. Rektor kan avgjøre at en elev som har inntil 15 prosent udokumentert fravær, likevel skal få karakter.

Faglæreren må ha tilstrekkelig vurderingsgrunnlag til å gi halvårsvurdering med karakter eller standpunktvurdering, jf. forskriften § 3-3 som presiserer at elever skal møte opp og delta aktivt i opplæringen.

10. Underveisvurdering i fag (§ 3-10)

Forskriften § 3-10 presiserer at underveisvurdering skal være en integrert del av opplæringen. Underveisvurdering skal brukes til å fremme læring, tilpasse opplæringen, og øke elevens kompetanse i fag. Underveisvurdering kan være både muntlig og skriftlig.

Disse 4 prinsippene for god underveisvurdering skal være en integrert del av opplæringen. Elever skal:

- a. delta i vurderingen av eget arbeid og reflektere over egen læring og faglig utvikling
- b. forstå hva de skal lære og hva som blir forventet av dem
- c. få vite hva de mestrer
- d. få veiledning om hvordan de kan arbeide for å øke kompetansen sin.

Alle disse fire prinsippene er like viktige i arbeidet med å fremme elevenes læring.

11. Underveisvurdering i orden og atferd (§ 3-11)

Forskriften § 3-11 presiserer at underveisvurdering i orden og atferd skal gis jevnlig og brukes til å fremme sosial læring. Elever skal:

- reflektere over egen orden og atferd.
- få vite hvordan deres orden og atferd er vurdert i henhold til ordensreglementet.
- få veiledning om hvordan de eventuelt kan forbedre sin orden og atferd.

12. Halvårsvurdering i fag (§ 3-12)

Halvårsvurdering i fag er en del av underevgsvurderingen. Eleven skal få halvårsvurdering både med og uten karakter. Halvårsvurdering uten karakter kan gis både muntlig og/eller skriftlig. Halvårsvurdering med karakter skal være skriftlig.

Halvårsvurdering skal både gi uttrykk for elevens kompetanse, og gi eleven veiledning om hvordan han/hun kan øke kompetansen sin.

13. Halvårsvurdering i orden og atferd (§ 3-13)

Halvårsvurdering i orden og i atferd er en del av undereisvurderingen, og skal gi informasjon om elevens orden/ atferd i henhold til ordensreglementet, og hvordan eleven eventuelt kan forbedre seg. Eleven skal få halvårsvurdering i orden og i atferd både med og uten karakter.

14. Sluttvurdering i fag (§ 3-14)

Sluttvurdering i fag er standpunktkarakter, eksamenskarakter og karakter til fag-svenne- og kompetanseprøve. Alle sluttvurderinger kan påklages, jf. forskriften kapittel 5.

Sluttvurderingen skal som hovedregel følge eleven fram til kompetansebevis og vitnemål. Det er unntak fra denne regelen for elever som forserer og elever som har tatt omvalg. For mer informasjon om disse unntakene, jf. [Udir-2-2020](#)

15. Standpunktkarakter i fag (§ 3-15)

Standpunktkarakteren skal gi uttrykk for den samlede kompetansen til eleven ved avslutningen av opplæringen.

Eleven skal være kjent med hva det blir lagt vekt på i karakterfastsettingen. Eleven skal ha fått anledning til å vise kompetansen sin på flere og varierte måter.

Kompetanse som eleven har vist i løpet av opplæringen, er en del av vurderingen når standpunktkarakteren skal fastsettes. Dette betyr at standpunktkarakteren ikke utelukkende skal baseres på kompetanse oppnådd mot slutten av opplæringen.

16. Standpunktkarakterer i orden og i atferd (§ 3-16)

Standpunktkarakteren i orden og i atferd skal settes etter at opplæringen er avsluttet. Elevens orden og atferd på eksamen er en del av grunnlaget for vurderingen. Rektor har ansvar for at kontaktlæreren til eleven og faglærerne drøfter karakteren.

17. Fritak fra vurdering (§§ 3-17 til 3-21)

Nedenfor er en oversikt over innholdet i paragrafene i forskriften som omhandler fritak for vurdering:

- § 3-17: Regler for fritak fra vurdering med karakter for elever med IOP. For mer utdypende informasjon, jf. Forvaltningsplan for spesialundervisning (Rogaland fylkeskommune) og Nettsider om spesialundervisning (Utdanningsdirektoratet).
- § 3-18: Regler for fritak fra vurdering med karakter for elever i innføringstilbud
- § 3-19: Regler for fritak fra vurdering med karakter i skriftlig sidemål
- § 3-20: Regler for fritak fra vurdering med karakter i faget kroppsøving

18. Eksamen (§ 3-22)

Eksamen skal være i samsvar med kompetansemålene i læreplanen. Eksamen skal gi eleven mulighet til å vise kompetansen sin i en så stor del av faget som mulig ut fra eksamensformen.

Informasjon om eksamen i faget kommer fram av punktet *Vurderingsordning* i læreplanene for hvert fag i LK20. Her står det om det skal være forberedelsesdel i faget, informasjon om eksamensform, og om eksamen skal være sentralt gitt eller lokalt gitt.

19. Ansvar for eksamen (§ 3-23)

Utdanningsdirektoratet har ansvar for sentralt gitt eksamen. Dette innebærer både fastsetting av eksamensdatoer, utarbeidelse av eksamensoppgaver og eksamensveiledninger, og ansvar for hjelpemidler og sensur.

Rogaland fylkeskommune har ansvar for lokalt gitt eksamen. Fylkeskommunen fastsetter datoer for lokalt gitt eksamen, sikrer trekket, og har ansvar for hjelpemidler

og sensur. Fylkeskommunen utarbeider også retningslinjer for eksamen. Disse revideres årlig.

Faglærer skal utarbeide forslag til eksamensoppgaver ved lokalt gitt eksamen. Elevene skal få informasjon om eksamen, hjelpemidler, og informasjon om hva som blir lagt vekt på i vurderingen ved eksamen.

20. Melding til eksamen (§ 3-24)

Skolen har plikt til å melde eleven opp til eksamen. Følgende frister gjelder:

Våreksamen:

- Frist for å melde elever til sentralt gitt eksamen i VIS og i PAS er 1. mars.
- Frist for å melde elever til lokalt gitt eksamen i VIS er 1. mars.

Høsteksamen:

- Frist for å melde elever til sentralt gitt eksamen i VIS og i PAS er 1. oktober.
- Frist for å melde elever til lokalt gitt eksamen i VIS er 1. oktober.

21. Eksamensformer og varighet (3-25)

Skriftlig eksamen skal starte kl. 9 norsk tid. Elever som møter før kl. 10 skal få gjennomføre eksamen, men får ikke kompensert for tapt tid. Elever som møter etter kl. 10 får ikke gjennomføre eksamen. Kandidater får som hovedregel ikke forlate eksamenslokalet før kl.10.

Tidsrammer for eksamen etter eksamenstype:

- Skriftlig eksamen – inntil 5 timer
- Muntlig eksamen – inntil 30 minutter per kandidat
- Muntlig-praktisk eksamen – inntil 45 minutter per kandidat
- Praktisk eksamen – inntil 5 timer per kandidat.

22. Trekk til eksamen (§3-26)

Eksamenstrekket skal være kjent for elevene 48 timer før selve eksamen. Elevene skal kun få informasjon om hvilket fag de er trukket ut i 48 timer før. Eksamen og eventuelle forberedelsesdager skal skje på virkedager.

For mer informasjon om trekkordningen, jf. [Udir-2-2018](#)

23. Forberedelsesdeler (§ 3-27)

Forberedelsesdelen skal forberede elever på utfordringene de kan møte på eksamen i faget, men det er kompetansen som eleven viser på selve eksamensdagen som skal vurderes.

Alle muntlige eksamener skal ha en forberedelsesdel. Forberedelsestiden skal være 24 timer. Det går fram av læreplanen i faget om muntlig-praktisk eksamen skal ha forberedelsesdel. Forberedelsesdelen skal da være 24 timer. Forberedelsesdel ved praktisk eksamen kan være 24 til 48 timer.

Elever kan delta på eksamen selv om de ikke møter til forberedelsesdelen.

24. Sensur (§ 3-28)

Alle eksamensbesvarelser skal vurderes av to sensorer. Ved sentralt gitt eksamen skal begge sensorene være eksterne. Ved lokalt gitt eksamen skal minst én av sensorene være ekstern. Faglærer skal være eksaminator/ sensor 1. Ved uenighet om eksamensresultatet, avgjør den eksterne sensoren.

Sensorer skal ha tilfredsstillende kompetanse i faget. Det er rektors ansvar å sikre dette, og påse at kompetansen er registrert riktig i VIS. Ved lokalt gitt eksamen på yrkesfaglige utdanningsprogram, kan en fagarbeider være sensor.

25. Særskilt tilrettelegging (§ 3-29)

Rektor avgjør hvilke tiltak som kan brukes for særskilt tilrettelegging av eksamen for den enkelte elev. Avgjørelsen til rektor er et enkeltvedtak som kan påklages. Elever

kan få tilrettelagt eksamen selv om de ikke har et enkeltvedtak om spesialundervisning.

Se [regelverkstolkning](#) til § 3-29 for eksempler på tiltak som kan benyttes til særskilt tilrettelegging av eksamen.

Elever med behov for særskilt tilrettelegging skal kunne få forholdene lagt til rette slik at de kan få vist kompetansen sin. Tiltakene må være tilpasset behovene til eleven så langt råd er. Tiltakene må ikke føre til at elever får fordeler framfor andre som ikke får tilrettelegging ved eksamen. Tiltakene må heller ikke være så omfattende at elever ikke blir prøvd i kompetansemålene i fagene. Manglende ferdigheter i norsk er ikke grunnlag for særskilt tilrettelegging av eksamen.

Dersom kompetansemålene i læreplanen krever skriftlige, muntlige eller praktiske ferdigheter, er det ikke anledning til å legge eksamen til rette slik at disse ferdighetene ikke blir prøvd.

26. NUS eksamen (§§3-30 – 3-32)

NUS står for ny, utsatt og særskilt eksamen:

- Ny eksamen gjelder for elever som får karakter 1 ved ordinær eksamen. Disse elevene har rett til ny eksamen i faget ved første etterfølgende eksamen. Eleven beholder standpunktkarakteren i faget. Elever som ikke melder seg til ny eksamen, eller som får karakter 1 ved ny eksamen, må ta faget som privatist. (§ 3-31)
- Utsatt eksamen gjelder for elever som har dokumentert fravær ved eksamen. Disse har rett til å framstille seg til første etterfølgende eksamen. Dersom eksamen er et trekkfag, skal faget trekkes på nytt. Eleven beholder standpunktkarakteren i faget. Dersom eleven ikke går opp til første etterfølgende eksamen, må ha/hun ta faget som privatist. (§ 3-32)
- Særskilt eksamen gjelder for elever som får karakter 1 i standpunkt, og som ikke ble trukket ut til eksamen i faget. Særskilt eksamen skal organiseres også i fag som normalt ikke har eksamen for elever.

Hvis en elev på yrkesfaglige utdanningsprogram stryker i et fag som inngår i en tverrfaglig eksamen, vil eleven *ikke* bestå faget ved å bestå den tverrfaglige eksamenen. I slike tilfeller må eleven ha en særskilt eksamen i det aktuelle programfaget. (§ 3-30)

27. Bortvisning fra eksamen (§ 3-33)

Elever kan bli bortvist fra eksamen dersom de hindrer eller forstyrrer gjennomføringen av eksamen. Det må være grove forstyrrelser og hindringer, og eleven skal få en advarsel først.

Det er rektor som avgjør om en elev skal bortvises fra eksamen. Avgjørelsen om å bortvise en elev fra eksamen er et enkeltvedtak som kan påklages.

28. Annullering av eksamen (3-34)

- **Ikke vurdering:** Eksamen blir annullert dersom standpunktkarakteren i faget er IV. Tverrfaglig eksamen blir kun annullert dersom eleven får IV i alle fagene som inngår i den tverrfaglige eksamenen.
- **Formelle feil:** Utdanningsdirektoratet kan annullere eksamen dersom det er gjort formelle feil i avviklingen. Elever som får eksamen annullert har rett til å gå opp til første etterfølgende eksamen. Utdanningsdirektoratet kan også gi dispensasjon fra vitnemålskravene. I slike tilfeller må eleven/skolen søke om dispensasjon. Jf. <https://www.udir.no/regelverk-og-tilsyn/skole-og-opplaring/saksbehandling/dispensasjon-og-annullering/> for mer informasjon.
- **Juks:** Rektor kan annullere eksamen dersom elever blir tatt i juks eller forsøk på juks. Eleven skal få anledning til å uttale seg muntlig før rektor fatter et enkeltvedtak om annullering. Eleven har likevel rett til å fullføre eksamen på eksamensdagen. Elever som får eksamen annullert på grunn av juks/ forsøk på juks, må vente i ett år før de får lov til å ta eksamen i faget som privatist. Eleven kan klage på vedtaket om annullering.

29. Fag-/svenneprøve og kompetanseprøve (§§ 3-41 – 3-60)

For nærmere informasjon om fag-/svenneprøve og kompetanseprøve, jf. forskriften §§ 3-46 til 3-60.